

๑๖ ๕/๐๖

การศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติระดับอนุบาล

นางสุพันธุ์ชาติ ไวยรูป

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-820-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF SOCIAL INTERACTION OF VISUALLY IMPAIRED PRESCHOOLERS
IN THE MAINSTREAMED CLASSROOM

Mrs. Suphanvadee Vaiyarup

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education
Department of Elementary Education

Graduate School

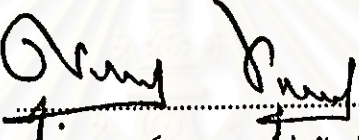
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-820-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนรวม
ในชั้นเรียนปกติระดับอนุบาล
โดย นางสุพันธ์วดี ไวยรูป
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ศรินธร วิทยะสิรินันท์

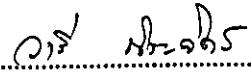
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์คู่แก้ววัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา เข้มมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ศรินธร วิทยะสิรินันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วารี ธีระจิตร)

สุพันธ์วีดี ไวยรูป : การศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติระดับอนุบาล (A STUDY OF SOCIAL INTERACTION OF VISUALLY IMPAIRED PRESCHOOLERS IN THE MAINSTREAMED CLASSROOM) อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร. ศรีนธร วิริยะสิรินันท์, 228 หน้า ISBN 974-837-820-1

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในด้านการช่วยเหลือ การมีส่วนร่วมทางสังคม และการเป็นที่ยอมรับของสังคมระหว่างเด็กวัยอนุบาลที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนร่วมกับเด็กปกติและระหว่างเด็กวัยอนุบาลที่มีความบกพร่องทางการเห็นกับครูผู้สอน และศึกษาถึงปัญหา ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษา คือ เด็กวัยอนุบาลที่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ซึ่งเรียนในชั้นเรียนร่วมจำนวน 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นกับครูผู้สอนมีลักษณะเป็นไปในทางบวกสูง ครูทุกคนยอมรับและช่วยเหลือเด็กอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปอย่างไรก็ตาม พบว่า ในห้องที่มีครูหลายคน ครูมีแนวโน้มจะเข้ามาช่วยเหลือเด็กทันทีที่เด็กทำได้ช้าหรือไม่ถูกต้อง แม้เด็กจะไม่ร้องขอและเด็กก็มีแนวโน้มจะขอความช่วยเหลือจากครูเท่านั้น

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นกับเด็กปกติ มีลักษณะทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ เด็กที่มองเห็นเลือนลางมีมนุษยสัมพันธ์ดีและเรียนร่วมเพียงคนเดียว ได้รับการยอมรับจากเพื่อนทั้งห้องตลอดภาคเรียน แต่สำหรับเด็กตาบอด 2 คน ที่เรียนร่วมในห้องเดียวกัน ไม่ได้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนบางคนเพราะมักแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ และมีความขัดแย้งกับเพื่อนสืบเนื่องจากการมองไม่เห็นประกอบกับความไม่เข้าใจของเพื่อน แต่เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกัน เด็กปกติก็ค่อย ๆ ยอมรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นมากขึ้น และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนทุกคนจนจบภาคเรียน

แม้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นอยากเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างในชั้น แต่ก็มีส่วนร่วมสูงเฉพาะกิจกรรมประเภทเคลื่อนไหวและไม่ใช้สายตาเป็นหลัก โดยมีโอกาสต่ำในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้สายตา คือ กิจกรรมวงกลม และกิจกรรมกลุ่ม เพราะไม่ได้มีการปรับสื่อ ตำแหน่งที่นั่งของเด็ก ตลอดจนการใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อทดแทนการมองไม่เห็นของเด็ก

3. ปัญหาที่เกิดขึ้นและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เด็กปกติไม่ได้รับการเตรียมให้เข้าใจธรรมชาติของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ไม่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมในการเล่นและทำงานร่วมกับเด็กอื่น เด็กทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้รับการเจาะจงจัดโอกาสให้ได้เรียนรู้กันและกันในสถานการณ์ที่เป็นมิตร และครูผู้สอนเองก็ขาดความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทั้ง 2 กลุ่มในชั้นเรียนร่วม โดยเฉพาะการปรับสื่อสภาพทางกายภาพ และเทคนิควิธีสอนเพื่อทดแทนการมองไม่เห็นของเด็ก สาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าว คือ ครูการศึกษาพิเศษมีภาระงานมากเกินไปจนไม่สามารถดำเนินการให้ความรู้แก่ครูและเด็กปกติ ตลอดจนช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้เท่าที่ควร

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต สุพันธ์วีดี ไวยรูป
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.ดร. วิริยะสิรินันท์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C740690 : MAJOR EARLY CHILDHOOD

KEY WORD: SOCIAL INTERACTION / VISUALLY IMPAIRED CHILDREN / MAINSTREAMED CLASSROOM

SUPHANVADEE VAIYARUP : A STUDY OF SOCIAL INTERACTION OF VISUALLY IMPAIRED PRESCHOOLERS IN THE MAINSTREAMED CLASSROOM. THESIS ADVISOR : SARINTHORN VIDHAYASIRINUN, Ph.D. 228 pp. ISBN 974-637-820-1

The purposes of this study was to study the social interaction in self-help, social participation and social acceptance between visually impaired preschoolers and their normal peers in the mainstreamed classes, and between visually impaired preschoolers and their teachers, and to study problems and influencing problems of the interaction. The subjects were 3 visually impaired preschoolers in mainstreamed classes.

The research findings were as follows :

1. The social interaction of the visually impaired children and their teachers were highly positive. Every teacher accepted and helped the children consistently and treated the children the same as their normal peers. However, in the classroom with several teachers, each teacher was found to help the child as soon as she was slow or did something incorrectly although the child did not ask for help. The children in this room, therefore, tended to ask for help from the teachers only.

2. The social interaction of the visually impaired children and their normal peers was both positive and negative. The child with low vision, having good human relationship and being the only exceptional child in the classroom, was accepted by all of her classmates through the semester; while the 2 blind children who were mainstreamed in the same classroom were not accepted by some children because of their blindness behavior, conflicts regarding visual limitation, and lack of understanding on the normal children's part. However, after they had learned from each other, the opposing children began to accept their blind friends gradually, and fully accepted them by the end of the semester.

Although all the visually impaired children wanted to participate in every classroom activity, they could participate actively only in movement activities requiring less visual ability, but had low opportunities to participate in the academic activities which were basically visual, since no adaptation of the media, seat and techniques to compensate the visual limits had been done.

3. The problems and influencing factors were the normal children had not been prepared to understand the visually impaired child's nature, on the contrary, the visually impaired children were not trained social skills of working and playing with other children, both groups were not intentionally provided opportunities to learn from each other in friendly atmosphere, and the teachers lacked knowledge and skills on promoting both normal and exceptional children in a mainstreamed classroom. The main reason of such problems were the special education teacher was over loaded with her work that she could not provide appropriate knowledge to teachers and normal children, as well as supervising exceptional children effectively.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....

ปีการศึกษา.....2540.....

ลายมือชื่อนิติ.....สุพันธ์วิทย์ ไชยกุล.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ดร.ศรินทร์ทิพย์ ไชยกุล.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของ อ.ดร.ครินทร์ วิหะสิรินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ให้ทั้งความรู้ คำปรึกษา ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งยังให้ความห่วงใยและคอย ส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ มีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.ทิตนา แซมเมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ วารี ธีระจิตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยกรุณาให้แนวคิดและข้อเสนอแนะอัน เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.สุภางค์ จันทวานิช ผู้ให้ความรู้และ ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนพันธรัก(นามสมมุติ) ตลอดจนคุณครู และ เจ้าหน้าที่ทุกท่านของศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กตาบอดและครอบครัว คุณครูผู้สอนและ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เป็นกรณีศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ใน การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆและน้องๆในภาควิชาประณตศึกษาทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและเป็น กำลังใจให้ด้วยดีตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวทุกๆ ท่าน ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ในเรื่องต่างๆ ตลอดช่วงเวลาของการมาเรียนนี้

สุพันธ์ดี ไวยรูป

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามที่ใช้ในการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย.....	10
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น.....	13
ตอนที่ 2 พัฒนาการทางสังคม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น.....	31
ตอนที่ 3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	38
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กพิเศษด้าน การช่วยเหลือ, การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเป็นที่ยอมรับของสังคม ในชั้นเรียนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การเลือกกรณีศึกษา.....	64
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล	73
การตรวจสอบข้อมูล	97
การนำเสนอข้อมูล	97
4 ข้อมูลพื้นฐาน	
ข้อมูลระดับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	100
ข้อมูลระดับชั้นเรียนและตัวบุคคล	107
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	126
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	187
รายการอ้างอิง	205
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แผนผังโรงเรียนและห้องเรียนของกรณีศึกษา	218
ภาคผนวก ข เครื่องมือการวิจัย	221
ประวัติผู้เขียน.....	228

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงกรอบความคิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้านการช่วยเหลือ	69
2. แสดงตัวอย่างผลการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทั่วไป	75
3. แสดงตัวอย่างผลการตรวจสอบข้อมูลด้านแหล่งที่มาของข้อมูล	87
4. แสดงตัวอย่างผลการตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีรวบรวมข้อมูล	88
5. แสดงตัวอย่างข้อสรุปย่อประจำสัปดาห์	90
6. แสดงตัวอย่างข้อสรุปย่อประจำเดือน	93

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ ก่อนวัยเรียน.....	19
2. แสดงกระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนร่วม.....	24
3. แสดงลำดับขั้นการตัดสินใจช่วยเหลือ.....	52
4. แสดงคำถามการวิจัยและแนวคำถามอย่างละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล....	66
5. แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
6. แสดงปัจจัยและสาเหตุที่มีผลต่อการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่อง ทางการเห็น	181
7. แสดงปัจจัยและสาเหตุที่มีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มี ความบกพร่องทางการเห็น ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม	184
8. แสดงปัจจัยและสาเหตุที่มีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มี ความบกพร่องทางการเห็น ด้านการเป็นที่ยอมรับของสังคม	186